קח א מיי' פ"ו מהל' כלי המקדש הל' ב :

תורה אור

ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא היכי מקדמינן (והיכי מאחרינן) אלא אמר ר' יוחנן ממשמע שנא' "כל הלילה" איני יודע שהוא עד הבקר ומה ת"ל "עד הבקר" תן בקר לבקרו של לילה, הלכך: בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו סגיא, ביוה"כ דאיכא חולשא דכ"ג עבדינן מחצות וברגלים דנפישי ישראל ונפישי קרבנות עבדינן מאשמורת הראשונה, כדקתני טעמא לא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהית' עזרה מלאה מישראל מאי "קריאת הגבר" רב אמר קרא גברא רבי שילא אמר קרא תרנגולא רב איקלע לאתריה דרבי שילא לא הוה אמורא למיקם עליה דרבי שילא, קם רב עליה וקא מפרש מאי "קריאת הגבר" קרא גברא, אמר ליה רבי שילא ולימא מר קרא תרנגולא: א"ל "אבוב לחרי זמר, לגרדאי לא מקבלוה מיניה": כי הוה קאימנא עליה דר' חייא ומפרישנא מאי "קריאת הגבר" קרא גברא ולא אמר לי ולא מידי ואת אמרת לי אימא קרא תרנגולא: א"ל מר ניהו רב, נינח מר, א"ל אמרי אינשי "אי תגרת ליה פוץ עמריה" איכא דאמרי הכי א"ל *מעלין בקדש ולא מורידין תניא כותיה דרב תניא כותיה דרבי שילא תניא כותיה דרב גביני כרוז מהו אומר "עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם וישראל למעמדכם והיה קולו נשמע בשלש פרסאות מעשה באגריפס המלך שהיה *בא בדרך ושמע קולו בג' פרסאות וכשבא לביתו שיגר לו מתנות ואעפ"כ כ"ג משובח ממנו דאמר *מר וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מירושלים ליריחו י' פרסי ואע"ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא והכא יממא והתם ליליא דא"ר לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים, והאי חירגא דיומא "לא" שמיה והיינו דקאמר נבוכדנצר °וכל דיירי ארעא (*כלא) חשיבין ת"ר אלמלא גלגל חמה נשמע קול המונה של רומי ואלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה ת"ר שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו ואלו הן קול גלגל חמה וקול המונה של רומי וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף וי"א אף לידה ויש

דניאל ד

ואי דאורייתא הוא היכי מקדמינן· גרסינן ולא גרסינן היכי מאחרינן אלא כל חליו ראוי להרמה ומה לנו אם יאחר : **היכי מקדמינן**· אפילו דשן המעוכל יפה והא אמרת חליו להרמה אלמא אין חלי הראשון כשר לכך : **אלא א"ר יוחנן**· לא תימא חליו לכך וחליו לכך אלא הכי דריש הכתוב הכשר כל הלילה בין להקטרה שאין מעוכלין בין להרמה אם יש דשן מעוכל וחלות דעושה עיכול באברים שמשלה בהן האור מהכא נפקא ממשמע שנאמר בהקטרה כל הלילה על מוקדה איני יודע שעד הבקר קרוי לילה: **ומה ת"ל עד (א) בקר מן השכמה אחרת לבקרו של לילה**· בוקרו של לילה הוא עלות השחר ונתן לך הכתוב בו בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השכמה ואילך וכיון שלא נתן זמן באותו בקר על כרחך הוא חצות לילה הלכך הואיל וכל הלילה כשר להרמה קבעו חכמים זמנה הכל לפי שעה, בכל יום דלא נפישי קרבנות ורב להם היום, בקרות הגבר סגי : **ביוה"כ דאיכא חולשא דכ"ג**· שהרי עליו לבדו הוא מוטל צריך להשכים יותר : **דנפישי קרבנות**· ורב הדשן במקום המערכה וצריך להעלות את הדשן לתפוח לאחר ההרמה כדתנן במסכת תמיד (דף כח:) מעלין האפר לתפוח ותפוח הוא גל של אפר כמין תפוח של ענבים הנדרך בגת ששם כנסו אפר של כל ימות החג והוא באמצע המזבח ופעמים שהוא עליו כג' מאות כור לפיכך צריך להקדים לתרום מאשמורה הראשונה : **קרא גברא**· מכריז הממונה על הכרוז ואומר עמדו כהנים לעבודתכם כדקתני בברייתא בשמעתין : **רב איקלע לאתריה דר' שילא**· ולא היו מכירין אותו : **לא הוה אמורא**· מתורגמן העומד לפני חכם הדרשן והחכם לוחש לו לשון עברית והוא מתרגם לרבים לשון שהן שומעין : **וקא מפרש קרות הגבר קרא גברא**· נפל לו בתוך הדרש שלחש לו ר' שילא "קרות הגבר" לשון עברי והוא תרגם לרבים קרא גברא: **אבוב לחרי זמר**· חליל שהוא חשוב לפני בני חורים זמר נאה וערב : **לגרדאי לא קבלוה מיניה**· בא אצל גרדיים לשורר ולחולל להם לא הוכשר בעיניהם ומשל הוא כלומר פירוש זה שפירשתי לפני שרים רבים פעמים רבות ולא מיחו בידי עכשיו פירשתי לפניך שאינך גדול כמותם ולא קבלתו : **מר הוא רב**· שאתה רגיל לקום ולתרגם לפני ר' חייא שהוא דודך : **נינח מר**· לך ושב בכבודך שאיני כדאי שתהא מתורגמני : **אי סגרת ליה פוץ עמריה**· אם נשכרת אצל אדם למלאכת יום כל מלאכה שיטיל עליך ואפילו היא בזויה כגון ניפוץ צמר שהיא מלאכת נשים עשה לו אף אני מאחר שהתחלתי בפעולתיך אגמור : **ולא מורידין**· גנאי הדרשה הוא שאדר אני ויקום פחות ממני לגומרה : **גביני כרוז**· גביני המכריז : **דאמר מר**· לקמן בפ"ד (דף לט:): **כבר אמר אנא השם**· כבר פעם אחת היה מעשה שהיה כ"ג מתודה על פרו ביום הכפורים ואמר אנא השם חטאתי וכו' ונשמע קולו ביריחו : **ואיכא חולשא**· דתעניתא : **והכא יממא**· שאין הקול נשמע בו כבלילה : **והאי חירגא לא שמיה**· והאי פסולת הנסורות והוא נראה בעמוד של חמה דיומא ממש : **לא שמיה**· כן שמו לשון אין :

ויש

היכי מקדמינן והיכי מאחרינן· רש"י לא גרס היכי מאחרינן ונראה לי דשפיר גרס ליה דכיון דזמנו קבוע מחצות ואילך היכי מקדימין ברגלים ובכל יום היכי מאחרין דמשמע שלעולם היו רגילים לתרום בקרות הגבר סמוך לו מלפניו או מלאחריו ואמאי והא זריזין מקדימין למצות וכי היכי דתמיד של שחר זמנו עד ד' שעות ואפ"ה היו מקדימין בהאיר המזרח דהיינו מתחילת זמן שקבעה לו תורה ה"נ אמאי מאחרינן ליה לכתחילה עד קרות הגבר : **אלא** א"ר יוחנן ממשמע שנאמר כו'· בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פו:) לא גרס רש"י אלא ופירש דרבי יוחנן מתרץ לקראי כרב חליו להקטרה וחליו להרמה מיהו הייט דוקא בשירי וגבי הרמה מקרא אחרינא נפקא לן דכתיב עד בקר תן בקר לבקרו של לילה ומוקמינן ליה בהרמה ולא מסרן הכתוב אלא לחכמים להיות משכימין כל מה שירצו לפי הצורך וקשה דקרא דעד בקר דכתיב בהקטרה היכי מוקמינן ליה בהרמה ועוד דבכל הספרים גרסי' אלא ויש פירושים אחרים של רש"י שפירש בהם דגרסינן אלא ופירש דרבי יוחנן פליג אדרב וס"ל דכל הלילה קאי אהקטרה וקאי אהרמה דכל הלילה כשר להקטרה כשאין דשן וכשר להרמה אם יש דשן מעוכל וגבי הקטרה כתיב בקר מיותר לומר תן בקר לבקרו של לילה והיינו בשירי דחצות עושה עיכול והכי מידרים קרא תן השכמה אחת לבקרו של לילה ובקרו של לילה הוא עמוד השחר ונתן לך הכתוב בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השכמה ואילך וכיון שלא קבע זמן לאותו בקר על כרחך הוא חצות לילה שמע מינה דבשירי תלוי בחצות ובדשן מעוכל דלית ביה ממשא כל הלילה והרים אבל אית ביה ממשא כל הלילה והקטיר וכן פירש רש"י בכאן ובפ' שני דמגילה (דף כ:) דקאמר כל הלילה כשר להקטרה קשה אמאי לא קאמר נמי להרמה וי"ל משום דבשום פעם לא היו רגילין לתרום קודם אשמורה הראשונה לא קתני ליה : **משום** חולשא דכ"ג עבדינן מחצות· משמע דלפי' תרומת הדשן שהיא עבודת הלילה אינה כשירה אלא בו ולהכי מקדמינן ליה כדי שינוח בין עבודה זו לעבודת היום וריב"א פירש דלא גרסי' כ"ג אלא הכי גרסי' משום חולשא דכהן קודם שהכהן התורם

רבינו חננאל

פי' קרא דכתב הכי לא אשכחנן כי כתב קרא הכי כתב על מוקדה על המזבח כל הלילה ותני בתורת כהנים. מה אני מקיים לא ילין חלב חגי עד בקר זהו האמור ללמד שיהו מעלין מן הארץ האברים שפקעו מע"ג המזבח כל הלילה *) שיהא נותנן מבוא השמש והן מתאכלין ע"ג המזבח כל הלילה. א"כ מה ת"ל עד בקר. אלא אם אינו ענין לאיכול אברים תנהו ענין לתרומת הדשן מלמד שתורמין את המזבח כל הלילה וכיון שהוא מפורש כאן בתורת כהנים. אמר רב קרא הוא שכל הלילה כשר להקטרה וכשר להרמה הא כיצד חלקהו חציו של לילה להקטרה וחציו להרמה. ואקשינן וכיון דמדאורייתא מחצי הלילה חובת ההרמה היכי מקדמינן לה והיכי מאחרינן לה ופריק ר' יוחנן ממשמע שנאמר כל הלילה איני יודע שעד בקר לילה הוא. למה הוצרך עוד לומר עד בקר אלא הכי קאמר תן בקר לבקרו של לילה. כלומר אינו ממש כל הלילה אלא בין מקודם בין מאחרי כן כשר הלכך בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו סגיא. לפי שדשן המזבח מעט הוא ודיי לו השיעור הזה. ביוה"כ דאיכא חולשא (וכ"ג) [דכ"ג] מקדימין מחצות ברגלים שהיו קרבנותיה רבה והדשן מרובה מקדימין מאשמורת הראשונ'. קרות הגבר רב אמר קרא גברא ר' שילא אמר קרא תרנגולא. תניא כמר ותניא כמר אבוב לחרי וזמר גורדאי לא קיבלוה. כמו משל הוא· אבוב שהיה **) אב לשרים גדולים וזמר אנשים פעוטים אינו ערב להם אלא מחזירין עליו: וכן אי תגרת ליה פוץ עמריה' אמר פעם אחת נשכר עני בן טובים אצל בעה"ב שלא היה מכירו ונותן לו צמר לנפצו. ונעצב הנשכר שהגיע לזו הפחיתה. והרגיש בעה"ב וא"ל הניחהו. והשיב לו מאחר שנשכר (הנה) ינפץ הצמר: גביני כרוז נשמע קולו בג' פרסאות וכ"ג משובח ממנו דא' וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו. שהוא [י'] פרסאות וכ"ג איכא חלשא דתענית והוא ביום שאין הקול נשמע ביום כמו בלילה פי' אחרי שהזכיר השם בחשאי בקול נמוך והבליעו בנעימת אחיו הכהנים אמר בקול רם חטאתי כו'. בראשונה היה אומר השם בקול רם משרבו הפריצים לא היה אומרו אלא בקול נמוך·ת"ר ג' קולן הולך מסוף העולם ועד סופו

[ברכות כה: וש"נ]

גיר' ע"י שהיה מהלך בלילה

לקמן לט:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ומה ת"ל עד הבקר כו' מן השכמה ואילך נ"ב פי' מן השכמה האחרת :
[נ"ל כלה]

---

*) [בתו"כ הגי' שם שיהו מעלין וכו' כל הלילה הא מאי אני מקיים כל הלילה שיהא נותנם מבוא השמש וכו' וכצ"ל כאן]. **) [בערוך ערך אבוב איתא אבוב שהי' לשרים גדולים וזמרו בה אנשים פחותים ואינו ערב להן וכו' וכן נ"ל כאן כי ידוע כי דברי הערוך הם דברי קבלה מרבו הר"ח ז"ל וכתב לשונו ממש].

תוספות ישנים

תן בקר לבקרו. אבל לא משמע לפרש ליתן בקר שני לשליפתן שהרי אין מתעכבין כל כך להתעכל :

משום חולשא דכהן גדול עבדינן מחצות. מכאן משמע שהיה כהן גדול עושה תרומת הדשן והא דהשיב עלה לקמן פיים במשנה היינו בכל יום דהתם נמי קתני מי שוחט מי זורק ומי מדשן ואע"פ דצריך לקדש ידיו ורגליו לתרומת הדשן ואין זו מחשבון חמש טבילות ועשרה קידושין זהו לפי שהיתה בעוד לילה קודם שיתחיל עבודת היום היה יכול לצאת חוץ לעזרה והפייט שפייט בסדר יוה"כ שהיה שם פייס לתרומת הדשן כלשון המשנה וסדרה תפס שיטת הפלתו והא דקתני מעסיקין אותו עד זמן שחיטה משום דמיכן ואילך מתחיל עבודת היום בלא הפסק ולא כפי' ריב"א שרוצה לפרש מכח אלו הראיות שהיה אז תרומת הדשן בשאר כהנים :

ברגלים דנפישי ישראל ונפישי קרבנות כדקתני לא היתה קריאת הגבר מגעת כו'. וכיון שיש שם רוב קרבנות ורוב העם והיו דוחקין בעזרה היה ממהר להוציא הדשן ולהכי מסיק טעם דמסיק כדקתני כו'

אבל לפי' הקונט' שלא תלה הטעם אלא בנפישי קרבנות לא אתי שפיר טעם דמסיק כדקתני כו'.

והיה קולו נשמע עד ג' פרסאות. וא"ת והתנן (תמיד פ"ג מ"ח) מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז ותירץ ה"ר יוסף בר' משה דודאי היה נשמע עד יריחו אבל אגריפס שמע עד ג' פרסאות ולא דמשמע שלא היה נשמע יותר ור"ת אומר דקול הברה שלו נשמע עד יריחו אבל לא היו שומעין הכרוז אלא עד ג' פרסאות ואין נראה לרבי דהא משמע דלא משבח חשיבותא דכהן גדול אלא ויממא ולא קאמר שקול דבריו של כהן גדול היו מבינים ולא של גביני כרוז ונראה לרבי שמואל והכי נמי פליגי ההיא דהגיא לקמן בפרק טרף בקלפי וההיא דתמיד (שם) דקתני מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח ובפרק טרף בקלפי (דף לט:) קאמר עד ח' תחומי שבת ואין לומר דההוא דלקמן א) עזרה וההיא דתמיד בשער ב) ההיכל דהא קתני הגדול דהיינו שער היכל שהיו פותחין קודם התמיד לחלק בין ציר שער הגדול לקול שער הגדול ועל כן נראה נמי דהנך פליגי :

א) נ"ל היכל : ב) נ"ל עזרה :